

Цетиње, 16. октобра

Једнога мртваца саранили су ових дана. На погребу су били Аустро-Угарска и Њемачка, а иза ових таласала се њихова христовљубива штампа.

Саранили су турски зајам и зјело много плакали су. Турке су тјешили, Французе ружили. Ни најчовјекољубивија гувернанта не би овако умјела тјешити, а ни најљући Зелот не би кивније умно нападати.

Зашто су нападали? Што Французи нијесу хтјели дати Турцима зајам 150 милијона.

Та појава је мало загонетна. Мало велимо, јер много памети не треба па да се протумачи. И до сад се чинили зајмови, и до сад су зајмови одбијани, али бечке и берлинске сузе биле су скупе да онлачу онога који је отпратен с празним шпаговима. Што начинише овдје сад изузетак? Тај је изузетак утолико примјетнији што се овдје лију сузе новог завјета за вјеру мухамеданску. Христос се крчми на олтару хоџа и дервиша.

Шта све неће политика благословити.

А политика та иде за тим, да Турску привуче на страну тројнога савеза. Тројноме савезу треба бубњар, а тај треба да буде Турска. Кларинет су нашли у Румунији, фагот у Италији, а остале ситније и крупније инструменте код својих народа.

Турска изгледа да није била противна мезалијанцији између турбана и цилиндара. Пришла би, али јој је требало нешто мало трошка. Мало, око сто и педесет милијона. Кад би се тим трошком снабдјела, пришла би можда отворено својим младожењама. Француској то није могле бити непознато и није осјећала ни најмање воље да новој млади да потребан мираз.

До Бога криво то Аустро-Угарској и Њемачкој и зато се растужиле на широко и дугачко као воде кад се разлију по равни.

Из велике љубави ријешише да они даду тражени зајам. И то само из велике љубави, ни из чега другог. Онако тек узгред ставише по који услов, али не тежак. Па онда још један, а и он неће тежак бити. Више ништа, само још један, а последије још један. Као оно Баварац што се молио Богу и тражио само три добра: пива доста, последије опет доста пива, и напошљетку још малчице пива.

Ти услови по својприлици биће ти, да Турска не прилази без саизвољења централних сила из тројнога савеза никаквом другом савезу или споразуму. И то је доста. Побјећиће од кнше, да се спасе испод водоплада.

* * *

Док они ту ствар сврше, да видимо ми шта бива тамо у Персији.

Нека се силна прашина дигла, ако није дим. Неки веле дим, и одмах је потрчала сва савезничка Европа да гаси. Од некога времена Европа друго шта и не ради већ трчи час амо, час тамо да гаси гдје што почиње да гори, да се не би мир, сув као барут, запалио.

Липеп изговор да се умијешају. Ако нијесу угрожени интереси, оно је угрожен мир, тек без њих није ни једна чорба. Као што је познато у Персији владају стално немири. На реду су проста разбојништва и пљачке, што веома отежава саобраћај и трговину. Енглеска индустрија ту много страда. Да би се једном завео ред и обезбиједила трговина, Енглеска је нотом затражила од персиске владе да у року од три мјесеца заведе ред у дужним провинцијама, иначе ће то уредити сама. За тај циљ употребиће индиске трупе, а трошак ће извлачити што ће у персиском заливу повисити са десет процената царинску стопу.

То је све. Штампна централнога савеза испрела је из тога одмах подјелу Персије између Русије и Енглеске и ударила је у све таламбасе вичући на узбуцу. Један дио штампе (аустро-угарске) подбала Њемачку да се умијеша и да заштити своје интересе. Други дио штампе (њемачке) подбала Енглеску да ће је Русија при деоби приварити и да ће јој последије поткопати опстанак и у Источној Индији. Трећи дио (комбиноване аустро-угарске и њемачке штампе) доказује Русији да ће је Енглеска преластити. Четврти алармира Турску, јер, веле, онда је ред на њену Малу Азију, а пети одјурio чак у Авганистан да доказује, како ће то угрозити сам њен опстанак.

Интриге, интриге, интриге на све стране! На све стране подбадају и гурају једнога на другог да би се побили. И све, наравно, у интересу мира.

Међутим ствар не стоји ни уколико тако како представљају. Енглеска хоће само да обезбиједи трговачке путеве, а то не значи подјелу. Русија о томе и не мисли. Али треба у интересу мира стварати забуну, и то штампа централног савеза ревносно чини. Уједно се види и велика организација њихових прес-биро-а. Нашли су начин да се увуку и у један дио енглеске штампе, те им је и ова у овај мах секундирала. То је штампа радикалска. Штампна постаје све више велика европска сила, али све више и така сила, која води политику pro domo suo, исто као и државе и исто тако искрено, с руком на срцу, као ове.

Наивни, наивни! Ви сте изгубили овај свијет ако нијесте научили да читате догађаје, него само новине.

Цетиње, 16. октобра

Нова грчка влада подијела је оставку, јер Венизелос сматра да му је екунитина изаваљена непошредно пошто у екунитини није било кворума кад се гласало о пошредној влади. Краљ је оставку одбио, а народ је приредио Венизелосу манифестације уручујући краљу адресу, којом наражава жељу да влада Венизелоса потпомаже.

Васељенски патријарх Јоаким III. намјерава да поднесе оставку пошто се не може да сложи са неким митрополитима, а код Порте што не налази на предубудљивост. Из Атине раде да погову оставку отклоне.

Закон о штатни у Србији измјениће се тако што ће се казне проширити и што ће се одредити да одговорни уредник мора бити сам уредник листа т. ј. лице, које лист уређује и пише руковођи. По овим измјенама одговорност је много већа и одређе много строжије.

У Прагу је отворен ових дана руски консулат, коме ће у први мах бити задатак да ради на трговачком односима Чешке са Русијом.

Турска мобилише граничаре

Не подлежи више никаквој сумњи да Турска наоружава граничаре дуж цијеле наше границе. Један знатан дио мобилисан је, а осталима се још раздаје оружје. Познато је и какво им оружје раздаје: све саме магацинке најновијег система. Не наоружава хришћане, већ само Турке.

Проведено разоружање сведено је овим на комедију, Турцима на радост, нашим саплеменницима на ужас. Одвели су им старе кртије да им сад даду најсавршеније оружје. Кад се зна колико хуманости, правде и дисциплине влада међу Турцима, знаће се и шта наш живаљ, који је под Турском очекује. Срби је и до сад био дат на произвољност турских ђефова, а сад ће то бити још у појачаној мјери.

Ето сучим се одликује младотурски режим. Мјесто слободе, правде и гаранције за живот и имање свих својих поданика донио је крвништво у новом издању. Србима је данас исто онако као што је било под разним Селимима и Кара-Мустафама прошлих вијекова. Ни за длаку није боље.

То смо имали овдје да констатујемо. Какве ће то пошљедице донијети, нека му Турци мисле. Ми свој дио знамо. Можемо рећи само то, да једнаки узроци изазивају једнаке пошљедице, у Јапану тако исто као на Кордиљерима, на овима тако исто као и у Црној Гори. Ма колико се ми бранили од тога, одбранити се нећемо моћи.

Турска ваљда неће тражити да угађујемо природне своје осјећаје за браћу и да весело гледамо како њени недисциплиновани, од чести и подивљали елементи на граници конабе наш живаљ. Политичка мудрост налаже да се чувамо ватре, али сваки Црногорац нема те политичке увиђавности. Њега вуче срце, и кад види невољне гдје падају од невјерничких куршума, кад види нејач како цвиле за родитељима, браћом и сестрама, он зна само за једну дужност: да прискаче у помоћ. Колико нам је тешко да материјално издржимо бјегунце, двапут нам теже пада да на граници задржавамо Црногорце освјетнике. Ваља нам држати на нози дуж границе цијелу једну војску, а то је за нас много. Попошљетку нијесмо сигурни ни да ће та војска остати у границама хладног посматрача. И шта онда?

И на то питање нека одговоре Турци. Ма тај одговор наслуђујемо већ сад.

Свему ће криви бити Турци, који, мјесто да својим народима владају хумано и правично, они га тлаче, газе и убијају, а кад се угрожени разбјегну и потраже нашу границу, они мобилизују граничаре и мисле тиме да спријече емиграцију. Ако је то изговор, лоп је изговор; ако ли је да неког заплаше изазивају да буду заплашени.

Такве турске мјере нијесу ништа друго до грубо изазивање. Неминовно је да ће наоружани Турци чинити не само зулуме над Србима и тим изазивати саучешће пограничних Црногораца, него ће, као што је чешће било, задјевати и наше људе, а овима не треба много.

Констатујући то скидамо одговорност с нашега пограничнога народа, вршићемо своју дужност према миру, али не можемо јемчити за љубазне односе на граници. Добро ће учинити Турска да не ставља наше стрпљење на одвећ тешку пробу.

Срби у Турској

— Злостављању Срба нема краја —

Поводом затварања српских школа и гоњења српских учитеља и наставника турско министарство просвјете издало је свима надзорницима ову окружницу:

„Из извјештаја, што их је министарство добило од својих школских надзорника, види се, да и поред очевидног права контроле, које држава отоманска има над свима школама, биле оне државне или приватне, муслиманске или немуслиманске и поред јасних законских прописа, управници и наставници наших немуслиманских школа не дају државним надзорницима извјештаје, који се од њих траже, већ их упућују на своје вјерске поглавице, под чијом се управом те школе налазе.

Ово право надзора захтијева дакле да се министарским надзорима дају сва потребна им обавјештења под пријетњом казне, законом прописане.“

А међутим врло добро се зна, да привилегије, које патријархиске школе имају, не налажу никакву обавезу школе према државном надзору и да једина надлежност припада искључиво патријархату, односно митрополиту, у чијој се епархији школа налази! Значи, да само министарство гази те привилегије и ради противу њих, што је очигледна незаконитост.

И кад тако ради само министарство, онда је сасвијем разумљиво што из Скопља долазе ове тужбалице:

Ми у велико преживљајемо горке и чемерне даре. У нашој домовини продужују се грозна насиља, за која нико не одговара. Што је најжалосније, насиља долазе од разних органа власти, дакле са оне стране, која би иначе требала, да то најстрожије сузбија. Зато се и зацарило у нашој уставној домовини страшно безвлашће, праћено писком толиких отоманских грађана, који подносе најстрашније муке. И доиста, како другачије да се назове ово несносно стање у земљи, коме нико не стаје на пут и које

ствара у нашој домовини једно очајно расположење.

Исцрпљена су већ сва средства, којима се против насиља и суровости необузданог чиновништва протестовало. Долазили су на лице мјеста нарочити инспектори, ишао је валија, па је и најзад сам министар унутрашњих послова долазио. Речено им је све, а они су најсвечаније обећавали, да ће насиља престати и виновници казње ни бити, па ипак, све оста по староме. Самовоља и даље царује, а јадан народ трпи и даље нечувене муке, какве нијесу ни у старом режиму запамћене. Али оно што се одиграло прије неколико дана у гиланској кази и сада дуж границе црногорске, то је ругоба за XX. вијек, у коме живимо.

Несавјесно чиновништво војно и цивилно, не само што бије, сакати и убија, него нам и женскиње бешчasti. У гиланском селу Војновцу, обешчашћене су двије српске женскиње, од којих је једна већ и умрла, а од тога горега не може бити. У селу Каменици је на умору од батина Стеван Ђурчински коме је ударено 400 батина, а Стојан Митровић је под страшним ударцима и умро. Све то догађало се прије неколико дана, дакле послије оних најсвечанијих обећања, да ће насиља престати. Али поред свега тога, а без икаква узрока, затворили су у самом Гилану учитеље српске Живка и Илију Поповића, па и старца Дику црквењака, заједно са сином му Ценом. Исто тако дуж цијеле границе према Црној Гори настала је права пустина. Свијет мора бјегством голе животе да спасава. Не бјегају од зулума и покора само Срби, него и Арбанаси. Што значи све ово? Докле ће то тако? Или је то зар, та „цивилизаторска мисија“, коју врши млада Турска, како то са чудноватом охолошћу изјављиваше министар финансија Цавид беј у Солуну?!

Је ли то зар тај „благовторни реформаторски потхват“ препороћене и уставне Турске, коме како се, каже, симпатије сва просвјешћена Европа?!

Жалосно је и страшно, како се поступа у нашој рођеној домовини са нама, а лажла је тврдња, да за такве поступке има оправданих разлога. Ма какви разлози да су, органи власти у никојем случају не смију излазити изван законског дјелокруга. Насиља и безвлашћа, нијесу дозвољена ни у неуставним, а камо ли у уставним државама, каква је наша отоманска домовина.

ПОДЛИСТАК

Патња¹⁾

ФОБУЛА ОД КАРМЕН СИЛВЕ.

Са Есперанта превео Р. М. Чупић.

Патња бјеше прекрасна девојчица, грациозна са црним власима, које јој увијираху њено бјелијело лице. Њене љепе усне биле су скоро затворене увијек, а црне очи биле су тако смртно тужне, да их нико није могао погледати, што не би заплакао.

Жалосно девојче није имало куће и тако се погуљало од немира до немира, од мјеста до мјеста. Чак је становала у кућинама сиромаша, а чак у дворовима богаташа. Она је била тако марија и меланхолична да је свако прижао, али чудновато! ма ко је погледао, догађала би му се нека ужасна невоља. Једни су изгубили своје јединце, други своју част, своје цијело имање, трећи је био мучен без кривице од својих непријатеља. Другијема онег постала би дјеча неваљала, тако да би

¹⁾ Ова прекрасна прича, коју је написала краљица румунска Јелисавета, преведена је ове год на Есперанто у издустрованом листу „Universo“, а са Есперанто на све јевропске језике. Добит од те књижевне прича доводи слиједи- јех „Ватра Јулиана“, којег је основала црета краљица. Она је, такође обрела изумити Есперанто, и добила назив „Краљица Есперантске земље“.

Ако је доста ко од нас власти- ма што год крив, има зато у нашој земљи закона и законом дозвољених средстава, да се кривци казне. Али животињско батинање, сакаћење и убијање и обешчашћавање, то не дозвољава ни један закон на свијету. То је оно, што смо ми у толико прилика наглашавали, а на што они, који су требали да нас чују, ни главе не окрећу.

Настала је већ права анархија, гдје млађи не слушају старије и гдје сваки чиновник ради по својој необузданој вољи; гдје цивилна и војна власт своје гријехове једна на другу свалује. Не зна се више, гдје почиње а гдје се свршава дјелокруг војних и цивилних власти. И зар је онда чудо, што смо доживјели ове страшне и очајне дане, то горко уздарје новог режима, уставности и слободе! Крајње је вријеме да се овом страшноом злу учини крај, ако у овој земљи и ко има моћи и на- чина да зло отклони, јер онако како је, то је горе од најгорег зла.

Прилике у Србији

Болест престолонаследника Александра — Рад. Н. Скупштине — Трговински уговор с Аустро-Угарском — Закон о шпијунима.

Београд, 10. октобра

Пундех је двадесет дана од како се престолонаследник Александар изнена- дно разболио од тифуса. Болест његова је озбиљна и онда је сасвијем природно што се готово цијела земља налази узбуђена. Да му се болест олакша учини- ло је све. Најбољи, најпризнатији и нај- искуснији домаћи лекари непрекидно су крај њега, а сем тога и признати бечки лекар Хвостек у два маха је у Београд долазио. О болести престолонаследни- ковој издају се свакодневно билтени, које сви листови без разлике у Београду до- носе, а тако исто се обавештавају и ли- стови са стране. Интересовање за њего- ву болест изразили су сви страни дво- рови и многе стране новине. Болест је била неочекивано. Исто тако се са наше- њим интересовањем прати развој болести у приједој земљи. Народна Скупштина као израз народа изјавила је и своју жељу, а по свима домаћим црквама држан су нарочита молелствија за оздрављење пре- столонаследниково, за кога се овог пута свако могао увјерити да ужива велике симпатије у цијелој земљи.

Почетком овог мјесеца Н. Скупштина отпочела је свој рад јесенем засједању. Она има да посвршава многе важне по- слове. С њом у вези стоји реконструк- ција кабинета. Реконструкција ће се из- вршити тако што ће за министра уну- трашњих дјела доћи Стојан Протић, за за министра просвјете Јаков Протана- вић и за министра финансија Милорад Драшковић. Говори се и о одступању Н. Пашића, али тешко да ће бити што од тога.

им власи посетијеле прије времена. Или би раздор ушао међу супруге, или би неки члан фамилије изнепада оболло и пао у постељу да се не би дизао за годину. Људи су по- сматрали један другог, чуђећи се, одакле им долази толико много несреће, и нијесу знали, да су они исти отворили врата Патњи мир- ној, бјелиједој, да су је они исти позивали к својој стоју.

Жалосно се девојче поврати једанпут и- стим трагом и тада дознаде, какве је ужасне дарове распростирала у народ. Од тада је избојатавала за дуго времена посетијавати исте куће. Али неколико људи бијаху јој драги и она скоро да свиене од туге за њима, такође она не пријатељаваше назад, да их посетије пречесто. Дакле, невоља иза невоље пражаше их, док тужно девојче узе просјачки штап и опрости се с њима са пуно измученим срцем и плачним очима. Она је имала тако мирно путовање, не хитајући, ни као олуја, а ипак ишће браге него ли плашњави вихор, браге него ли западни вјетар и најнесијеје настани се код свију људи. Најужаснија је била кад би се удружила са дјецом, и јадна дјечка добијала су дуготрајне болести или су остајала сирочад тако, да су њихова ли- јена лица постајала исто тако бјелиједо као лице у Патњи, а њихове очи исто тако та- мне и тужне. Видећи ово, Патња је ридила

Поред осталих закона, који су Н. Скуп- штини поднесени, долази и трговински уговор са Аустро-Угарском.

Овај трговински уговор има врло ве- лики број противника. Нарочито трговци из унутрашњости су противу њега.

Они о томе овако резонују:

„За послиједњих година, управо од како је настало неуговорно стање са Аустро-Угарском, Србија је почела по- казивати стални напредак у своме на- родном газдинству.

И послије трудног и напорног изна- лажења нових путева и тргова, данас хвала Богу, можемо отворено рећи, тај труд је крунисан успјехом.

Подизању народног благостања много су допринијеле и земљорадничке задруге и њихове организације.

Селачки кредит је повећан, производи њихови су много усавршенији и додиром и удруживањем селача са просвјешћеним синовима својим, ширењем на страну њихових синова ради изучавања агро- номје и разних других пољопривредних струка, постављањем стручних економиа, подизањем пољопривредних станица, лоз- них расадника, угледних добара и т. д. учинио се знатан корак у напријед у привредном покрету нашега народа.

Новчани заводи све се мање баве ес- контовањем мјеница, а све више улазе у индустријска предузећа и пласирају своје капитале у фабричку индустрију.

Појачањем народног благостања у зем- љи, појединци све више остављају своју уштеђевину на прилод код новчаних завода, тако, да се сад ожећа велико нагомилавање готовог новца код поје- диних завода, нарочито код већих, гдје је већа и јача безбједност, те већ ови заводи не знају, шта ће да раде са то- ликим уложима на штедњу и носе се мишљу, да смање стопу интереса, коју ваља да плаћају на уложени новац штед- ње у тим заводима“.

Од закона нарочито пажњу заслужује закон о шпијунима. То и није специјални закон него измјене неких чланова казне- ног законика, који говоре о шпијунима.

Приједлог министров садржи свега че- тири нова парафења и то су три нова параграфа додата члану 85. и основна измјена члана 86.

Члан 85. а. гласи по овом приједлогу:

Ко за вријеме мира, ратне опасности или мобилизације неовлашћено прибав- ља цртеже, описе или друга извјешћа о војним тврђама или утврђењима или о плановима ратне операције и кретању војних или о опште о предметима и мје- рама које би се могли користе на рат или постоји интерес државни, а за које постоји интерес државни, да се чувају у тајности, казниће се робијом до десет година.

Ко ово врши у намери да од тога учини саопштење каквој страни држави или неким агентима, да се казни роби- јом до двадесет година.

Члан 85. б. гласи:

Ко за вријеме ратне опасности или мобилизације објави планове ратних опе- рација, тврђава или утврђених мјеста или кретање трупа или у опште мјере, које се односе на рат или војну одбрану др- жаве, за које постоји интерес државни, да се чувају у тајности, казниће се ро- бијом до двадесет година.

Ко ово учини за вријеме мира казни- ће се затвором.

Члан 85. в.:

горко и за дуго времена није поглеждала ни пут једног дјетета, што више она је о- кретала главу на другу страну, када су се дјеча играла.

Једног дана лежала је под јабуком и виђе, како јабуке имају лице тако чудновато пр- вено, да би се потпуно постало весело, гле- дајући у њих.

„О, драга јабуко!“ ванијаше Патња, „да- руј ми јагодице тако лијепе и пријене: тада би ме свако радије гледао!“

„Не ћу!“ рече јабука, „кад би сте ви имали образе лијепе и пријене, тада вас не би пријали и не би ве гошћавали у будуће тако милостиво.“

Она се тужно диже и отпуста даље. И сада дође у банту код ријеке: у тој бјеше тако птичије пјевање, да је свако срце по- стало превесело.

„О, ви драге птичице!“ ванијаше Патња, „дарујте ми ваше усхићено пјевање, да бих обљесила људе!“

„Не ћемо, драго дјетенце, пјеваху пти- чине, „кад ви не би сте долази тако тихо и кад не би сте имали тако мирно, људи вас не би заборавили тако брзо и они би осјетили, да сте ви Патња и да допрести болест.“

И тако се даље погуљало жалосна Патња и досије у велику муку. Она мислише тако усхићено и путоваше се тако лако по дебелиј

Ко држи пчемоносне голубове ради извјешћа страни држави или њеним а- гентима о војној одбрани државе, казни- ће се затвором, а ако ово ради у ври- јеме рата казниће се робијом до пет година.

Ко ухвати оваквог голуба, па га не преда општинској, полицијској или вој- ној власти или ко зна за ове мјере, па о њима не извјести полицију, казниће се затвором до годину дана.

Члан 86 мијења се са свим. Нов члан гласи:

Робијом до 20 година казниће се онај ко: а) изда страним агентима или страни држави тајне државне или документа за које зна да интерес државе захтјева да се чувају у тајности.

б) изда страни држави планове ратних операција, тврђава или утврђених мјеста или извјешћа о кретању трупа или у оп- ште о мјерама, које се односе на рат.

в) препиша, уништи или прикрије на штету српске државе документа или до- казе у опште о односима Србије према којој страни држави или то учини са документима у опште о државним тајнама.

г) сврши повјерени му државни посао са каквом страном владом на штету Ср- бије.

Ако ово учини из пехата, казниће се затвором.

Послије члана 344 да се дода члан 344. а.:

Ко неовлашћено прави скице из црте- жа војних тврђава или утврђење или ове фотографије, казниће се затвором до мјесец дана или повчано до 300 динара у колико ова радња није обухваћена од- редбама у чл. 85. овог законика.

Писмо из Загреба

II Изгледи на изборни резултат

Изборна борба је у највећем јеку. Агитације се воде на све стране. Кандидати ничу један за другим. Ситуација је још нејасна, али нема ни мало изгледа, да ће бан То- машић изаћи као побједник.

Приврженици бана Томашића су врло слаби. Они су поцјенани. Те- жња његова да створи владину странку пропала је и мора се за- довољити што уза се има футримаше — клерикални елеменат — и Фран- ковце, крај којих се кандидују и неки изван странака — личности из ста- ре народне, мађарске странке, поз- нате мађарске спахије и закупници великих добара, који никаког ос- лонца у народу немају. Уз њих је сав чиновнички апарат и ако ко од њих и успије, захвалиће само томе што су чиновници чинили своје.

Уз то су уз бана и многи имућ- ни људи од положаја, али се они кандидују независно, сасвијем од- војено од осталих и њима није то- лико циљ да продру са својим кан- идацијама колико да заведу би- раче и да их оцјене од опозиционих кандидата и ослабе у корист фур- тимаша и Франковаца.

маховини испод дрвећа. Овдје и тамо сунча- ни се зрачи прокрадаху кроз хујеће листе и трепераху и играху се по маховини и по- алабаваху листе уело. Бијаше дивота!

Дјетенце се прислони узорно уз дрво.

Овдје могу с правом становати, не доно- сећи болести: овдје се ја могу с правом одморити и нико се неће разболети, посма- трајући ме.

Тада сунчани зрак клизаше кроз листе и угледавши очи чудновато бијеле, без свјет- лости, оно ускоко, освијетли их јасно и проби кроз Патњу до у срце. И нијела муча угледа чудновати бијелас у њеном дјенојачном ли- цу и она замумори због радости и чуђења. Али Патња не западаваше, да је постала лешна, ама осјети свијетли зрак да дрхће топло и весело у својој срцу.

„О, драга мучо!“ ванијаше она гласно, „дарујте ми бар један од ваших хиљаду ара- кова, ја бих била срећна!“

Тада се невоља настала смртно бугање у шума, дрвеће посматраше тужно једно друго, сунчани зрак ширењу у очима Патње, додир- нувши својим гуштер, који се сари под високу поглед.

Жалосно дјетце, жалосно! рече стари дуб, „већ један сави сунчани зрак преу- лешао би вас, а људи би вас пријалили пречесто и они би тада морали пријети бо-

Као компактна опозиција у изборе је ушла српско-хрватска коалиција — српска самостална странка и хрватска самостална странка. Коалиција истиче своје кандидате споразумно. Поред тога још постоје кандидати пучке хрватске странке и социјалисти. Они немају никакве везе са коалицијом, али су обје странке опозиционалне.

Главна борба се води између српско-хрватске коалиције и банових приврженика. Коалиција се ослања на већину у народу и много полаже на једнодушност и слогу која влада у њеним редовима, док банови приврженици све полажу на чиновнички апарат. А и једне и друге поткрепљује једно исто уздање: што је изборни ред проширен и што сад први пут ступа врло велики број бирача на биралишта. Коалиција те шире слојеве сматра као своје, док владиновци држе да су ове новајлије неизвијезбане, недисциплиноване и невјеште и да ће влада моћи на њих лако да утиче и да их придобије.

Борба је сијна и жучна. Како се који дан ближи, то је журба све већа и изборна ажитација све сиљнија.

И ако је врло тешко унапријед проричати, ипак се са извјесношћу може рећи, да коалиција има боље изгледе него бан. Коалиција је сложна, једнодушна цјелина. Као таква лакше ће кроз изборе пролазити и у самом сабору дјеловати. За банове приврженике то се не може рећи. Они не представљају никакву цјелину. Кандидују се сваки за се, одјелито, па и послје свршених избора у сабор ће ући подијељени.

Сви напори банови да коалицију сломи, неће успјети. Једино што може постићи то је, да је ослаби у толико што неће бити у апсолутној већини као раније. Али и ако наступи тај случај, у шта је врло тешко вјеровати, коалиција ће ипак у сабору бити јача од банових приврженика, јер ће бити цјелина, док су банови приврженици раздијељени.

Према томе бану и послје избора реће ништа друго остати него да се с коалицијом поново мири и да ствара пакт или да пође трагом свога претходника.

Дугови угарске државе

Док је Аустрија кроз деценије покривала своје државне потребе код куће, и док је тек почетком ове године при плаћању ренте путем поштанских штедионица узела први пут новца у Њемачкој, дотле је Угарска све своје досадашње

зајмове дивала стално у иностранству. Ово је узрок, зашто је мађарска рента свуда позната, док се за аустриску ренту слабо зна у иностранству. Угарски кабинети још никада нијесу покушали, да покривају државне потребе на домаћој пијаци. Кад год је угарска држава требала новаца, летјело се у Беч Ротшилдовој групи Kredit anstalt-у, а затим у Берлин Discontogeseischaft-у, гдје је стари Хансман увијек радо примао агенте мађарске владе, јер се на овим емисијама дао зарадити највише. Покушај да се Угарска ослободи из Ротшилдових руку, остао је без успјеха. Угарска се данас повратила својим старим кредитима.

Савним зајмом од 560 милијона круна износие дугови угарске државе око шест милијарда круна, а годишње камате из овог дуга износе око 300 милијона круна. Најачи папир угарског кредита и данас је 4 од сто мађарска крунска рента. Од овог државног папира налази се у промету око 2700 милијуна вриједности. Ова рента резултат је конверзије мађарске 5 од сто ренте у год. 1893. и конверзије државног зајма по 5 и по од сто у год. 1902. — Курс 4 и по од сто ренте износио је за вријеме емисије 92 и по од сто. Прошле године, за вријеме пада коалиционе владе, пао је тај курс на 92,93. За време фијаска са француским зајмом пао је на 91,70.

Седмдесетих година прошлог столећа стављена је у промет четири постојна мађарска рента у злату. С почетка била је ова рента 6-постојна, по почетком осамдесетих година проведена је пезина конверзија. За вријеме регулисања угарске валуте ушљедила је нова емисија за пабавку злата. Од овог папира налази се у промету „у злату“ 634 милијуна круна, већином на француској и енглеској пијаци. Данашњи курс ове ренте, који је године 1882. био 71,96, износи 111,50.

Постоји једна мађарска рента по 3 и по од сто од год. 1907. Емисија ове ренте учињена је за инвестиције, а вриједност исте износи 86,8 милијуна круна. Ова рента међутим није показала никакве способности за останака. Њенин курс пао је на 82,15. Год. 1895. дигнут је зајам за трошкове око регулисања Берлана по 3 од сто. Ово је интернационалан папир, који је издан уз гарантњу европских сила, интересованих око Берлана са курсом од 83,75. Тај зајам у злату износи у номиналној вриједности 1.875.000 фунти стерлинга. Данашњи курс овог папира износи 75,50 — 76,50.

На међународној пијаци играју улогу ови папир. Осим тога има угарска држава и других ситнијих дугова, као 4 и по постојне облигације за одштећивање ретата (прапа гоцења), 4 од сто облигације за одштећење земље, зајам од год. 1870. на срећке, зајам по 4 до сто за регулисање Тисе у срећкама. Коначно најновији зајам од 560 милијона. — Осим тога плаћа Угарска годишње око 60 милијона круна у име отплате за стране дугове Аустрије дакле за заједничке дугове.

Српство

Штрајк сарајевских преперандиста. У сарајевском коиникту за учитељске приправнике избио је сукоб између ученика Срба и Хрвата. Како је тај сукоб узео веће размјере него је требало, то се у њ умјешао сам управитељ и казнио једног од Хрвата укором као виновника овога

јети, да свјетлост излази из куће крај језера: кућа бијаше потпуно обрасла бриљаном, само из округлог незатвореног прозора излазаше свјетлост.

«Чудновато» мишљаше Патња »јер онђе нигда прије нијесам стацовала, а ипак неко тамо има, ко не спава!»

И она крадом дође до прозора: тамо сједишасе женскиа чудновато бијела са власима сјежно бијелим у дугачким и меким халимама, са фином чалмом око главе. Она марљиво писаше у велику књигу, снажном руком, а строга и дубока јој бразда бјеше између обрвица. Али около граничних усница и носачи вибаху се најеликатнија својства женске парави и најплетенијег срца. Патња стојаше још удубљена у посматрању, кад два чудновата, сјјета ова подигоме се и посматраху је спокојно: а глас дубоко и милозвучан зачу се:

Умрите, дијете моје, ја већ дуго очекујем вас!

Патња, чудећи се, убо: јер такве рјечи нигда не бјеше чула. Плетена је обујмише локте руке, које је посидише на крилу и доби нестопика нежна полудбна: а чудновата женскиа рече:

Драга Патња! Потребито је било, да ме наћете, јер није дозвољено, да ја вас грађам: јер ја нигда не долазим пензовата. Ја

спора. Незадовољни тим ријешењем Срби објавише штрајк и не хтједоме часове да посјећују, тражећи да се са Хрватима не поступа тако благо. Да не би и даље штрајковали, управитељ Србима обећа, да ће им све изостанке учињене за вријеме штрајка оправдати и да неће никог од њих казнити, ако се на часове поврате. Тиме би и овај спор био окончан, да се сада Хрвати противу тога не побунеше, захтијевајући да се штрајкачи казне. Сад се управа нашла у незгодном положају. И једна и друга страна пријети штрајком, па не зна што ће и како ће учинити, да и једне и друге задоволи и отклони сваку несугласицу. Хрватски ђаци већ штрајкују.

Словенство

Словенска драма на чешкој позорници. У чешком народном позоришту дана се прва представа словенске драме „Јаношик“ од Јура Махена. У драми се обрађује погвјест словенског разбојника Јаношика, који је смакнут г. 1813. Народне pjesме и игре спремно је сликар Фрањо Упрка.

Нова чешка оперета. Пјесник Виктор Дик написао је либрето за оперету „Csarž Sabary“, за коју је музику спремио Бедржих Кленка. Премијера оперете даваће се у чешком народном позоришту у Брну.

Земљиште за гајење дувана

И ако се код нас знатно гаји дуван, ипак се гајење дувана не обраћа довољно пажњом. Да би се добио што бољи дуван, није довољно што се полаже много на избор положаја и земљишта, него треба и само земљиште што боље приуговорити.

Неоспорно је, да свакоме одгајивачу дувана треба да је једна од првих брига избор земљишта и положај, али исто тако од велике је важности и то како ће се изабрано земљиште за ову сврху што боље приуговорити. Треба дакле да се побринемо како за орање, тако и за ђубрење, јер се без тога не можемо надати доброј берби дувана.

Да би осигурали бербу дувана за наредну годину, а тим и приход, потребно је да земљиште намијењено на ову циљ оremo четири пута и то:

Први пут, што прије то боље, а најпогодније одмах по свршеној берби дувана, ако се жели гајење дувана на истој њиви. Само орање ваља извршити широким браздама и длико 5—6 см. Ово треба обавити онда, кад је земља умјерено влажна, дакле, послје кише. Овим првим орањем, постиже се главно ово: Земља се раније отвори, те у њу лакше и боље продире ваздух, топлина и влага, поиспадало коровско сјеме по њиви толико се заоре, да у тој дубини може клинати и у биљке се развити; травуљне, лишће, и други отпацки разних биљака плитко заорани, под утицајем ваздуха, топлине и влаге брзо ће иструнути. Овим орањем уништавају се разне бубе и друге штеточине, које су се прикриле у земљи, жилама и травуљини тиме што се њихова јаја и лавре избачене на површину земље излажу природним непогодама ушљед чега пропадају. Кад не би ово орање извршили оне би скривене у зе-

сам мати Пацијениција и ја сједим овдје сдушајући и неспавајући. Језеро ми доноси гласове од свијех, који ме зову. Често, врло често ја сам ишла по вашим траговима, али на жалост не увијек.»

Бразда на челу постаде дубља, Патња зарони главу своју у џебане груди материне.

«Ах, идите увијек, идите са мном!» мошаше је тихо.

«Не, дијете моје, ако ме позовете, тек тада ћу ја доћи, а ако ви будете уморни, доћите к мени. Ја морам писати књигу живота: то ми проузрокује много рада!»

Малена, жалосна Патња остала је цијелу ноћ код паметне матере, а у јутро отпутовала оснажена.

Тада цијеташе и зеленаше ипо свијет: бијаше вријеме жетве. Патња посматраше мак и различак и размишљаше:

«О, ви жалосници! ви сад цијетате тако весело и сјајите се на сунцу, а још данас бићете покошени!»

Прекрасна дјевојка стојаше сама у пољу, и она косаше тако брзо, као три момка.

«Добро јутро, бијела дјевојко,» она завијаше врагољето, — доћите и помози ми!»

И у исто вријеме скочи, а плетенице јој летијаху, плаве очи сјаху се као драги сунчани блијесак.

мљи презимале, па идућег прољећа у много јачој мјери нанилеле штете дувану, а нарочито Пенелпица (Thrips tabaci, Gind), која тако рећи упропашћује дуване.

Друго орање треба извршити познаје у јесен, пошто се земљиште претходно олако нађубри козијим, овчијим или говеђим — зрелим згорелим ђубретом, и мјешанцем с пепелом. Сјем овога, за препоруку је и ђубрење торњем, а то је грађење обора на њивама, гдје ће препоћивати козе или овце, или обадвоје по десетак ноћи, па премјештање обора одмах до пођубреног мјеста и све даље, докле се не пођубри цијела њива. Ово пођубривање треба предузимати код свију слабих — послих њива а особито код оних, које су дале посне пушљаве дуване. Овим се начином земља врло добро поправља и дотјерује, јер дуван својим порастом јако слаби и исцрпљује земљу. Орање треба да буде дубоко 15—20 см.

Трећи ђут треба орати у марту, одмах, чим вријеме дозволи, и то за половину дубине оранице. Ово зато, што се земља боље измијеша, и

Четврти ђут земљу ваља поорати плитко 4—5 см., пред само расађивање дувана како би се земља што боље истинила и никла трава уништила.

Овим честим орањем постигнуто је ово: земља је за дуже вријеме стајала отворена и изложена утицају ваздуха, топлине и влаге, те је постала растреситија и мекша, уништен је коров, који би одузимао храну дувану, смијетало у порасту; земља је доведена у такво стање, да ће несумњиво расађени дуван необично успјевати; растјерани су мишеви, утамањени инсекти и друга гадија, која би наносила квара дувану; осигурана је влага за напредовање дувана и тиме створено најмоћније средство противу суше.

Из свега напред поменутога, сваки ће произвођач видјети, да је раније и чешће орање од неоцењиве користи, и да ни један произвођач не треба да пропусти ма које од поменутог орања, јер би то све било на његову властиту штету.

Просвјета

Школска настава у Енглеској

У енглеским јавним школама („public school) у чувеној етенској, харовској, винчестерској, ригбиској, вестминстерској и шревстбирској школи врше наставу до некле сами ђаци.

Два најстарија разреда воде надзор над нижим разредима. Право и дужност је старијих да каже млађе ученике, и то не само да изрекү казну него и да је извршују.

У највише случајева кажњавање је тјелесно. Изгледа мало чудновато, јер је то код нас изашло из обичаја, али у Енглеској никоме не пада на ум да то осуди, јер је тјелесно кажњавање у школама тако рећи традиција и остатак је старог педагошког система. Тјелесно кажњавају ученике због лагања, опијања, пушења и поћног банчења. Када се казна извршује морају бити присутна четири старија ђака. До душе данас те тјелесне казне нијесу тако грубе и свирепе, и имају за циљ више моралну страну, него да изазову велике телесне болове.

Али у енглеском школском животу има још пуно занимљивих ствари. Тамо је још у снази установа, која се зове „фaг“.

— А ко сте ви? запита она чудећи се, када виђе тамне очи у Патње.

Ја сам Патња и ја увијек морам путовати — а ко сте ви?

Ја сам Радљивост, зар ви нијесте виђели то? Зар ви нијесте виђели како сам ја здрава и како су снажне мишице моје?»

И рекавши то узме Патњу под палуку као дијете и грлише с њом преко цијелог поља, смијајући се и весело зовући.

На лицу Патњином појави се ружен и она рече смијајући се:

Идите са мном! Мени нигда није дозвољено одмарати се, а често сам уморна?»

—То није могуће, драга сестрино, јер ја морам спаовати, да бих била свјежа сјутри дан. Али сам ја такође у свијем мјестима и ја се морам смијати, а кад бих виђела ваше тамне очи, тада би ми ничезнуо осмијех на лицу. Али ако ме позовете, ја ћу доћи и остаћу ондје одакле ви побеге да бих развеселила опет лица.»

И Патња отпутова у сјајно јутро и кроз простран свијет. Али Пацијениција и Радљивост испунише обећање своје и посташе мени вјерни сапутници. И често се састају у весу у кући код језера и читају у књигу живота или умишују у њу.

Према тој установи ученици три нижа разреда су у правом смислу ријечи шегрти и слуге ученика из два виша разреда. Сваком ђаку из старијег разреда стоје на расположењу два ученика нижих разреда и они са њима располажу. Ти мањи ђаци послужују своје „господаре“ приликом ручка и вечере, простиру им постелу и у опште их послужују. Мали „фаг“ мора бити сваки ђак, без ралике. Често се дешава, да син каквог грофа или кнеза служи сина каквог бријача и у свему му се покорави.

Ако који мали фаг што скриви, његов та „господар“ узима у заштиту и нарочито га брани, ако је кривица позната. Сем тога он подиже код мањих ђака ча-стољубље, и сваки млађи ђак једва чека, да и он постане господин и да може млађем ђаку заповиједати. Када је Бајрон учио у Хариву, син кнеза Дорзе-а био му је „фаг“. Заста је чудновато, како се у Енглеској придржавају традиција. У вин-честерској школи, која је основана 1382. године, ни данас не употребљују тањире од порцелана, него се служе дрвеним та-пирами, као што је то био обичај у средњем вијеку. За пиће се не служе стакленим чашама, већ земљаним крча-зима, као што су радили прије неколико стотина година.

Поуке и савјети

Како се саде воћке. Позната је ствар, да је јесен најпогоднија за сађење воћа. Како је потребно да и у нашој земљи воћарству поклонимо много већу пажњу него смо му до сад поклањали, то се с правом може очекивати, да ће свако понаособ од нас учинити све за унапре-ђење воћарства. А најважнија ствар при сађењу је воћа начин на који се воћке саде. Воћке не треба садити ни преду-боко ни сувише плитко. Њу треба у земљу усадити тако, да земља потпуно покрије све жиле и жилице, али не и стабло. Ако земља покрије и један дио стабла, тада се кора од стабла напне, те сипијачава да сокови пролазе кроз стабло и то успорава правилно развијање воћа. Исто тако ако се један дио горњијех жила не закопа и остави изван земљине површине, воћка назадује, јер се жиле на површини постепено прет-варају у стабло добијајући кору и врше исту улогу како стабло. Зато воћке треба садити ни одвећ плитко, нити сувише дубоко, него само до грла, донде гдје се жиле у стабло спајају.

Кратке вијести

Кајнцова остава. Она износи 60.000 к. у готовом новцу, 40.000 к. вриједи њего-ва књижица, а на 50.000 к. био је осигу-ран. Осим тога има још једна Ван Дико-ва слика, која се рачуна на 52.000 к.

Спомен-плоча Вагнеру у Млетцима. Млетачки „Palazzo Vendramin“, у коме је умро Рихард Вагнер, добиће доскора спомен-плочу у облику рељефа са лавор-вијенцем и написом. Рељеф је израдио кинар Егоре Цадорин, напис је саставио Д'Анунцио.

Нереди у Апулији. Овијех дана су у Апулији, у Италији, били велики нереди ради колере. Мјесто Биекеђо проглаше-но је као заразно од колере, што је ста-новништу врло противно било, те се по-буњило противу љекара. Када су војници покушали, да у цркви изврше дезинфек-цију, навалише на њих жене, а по том људи, да су се бјегством морали спа-савати. Њима су у помоћ притекли кар-рабинери, те се изродила крвава туча, када су многи рањени, а двојица на мје-сто остали мртви.

Непогода у Напуљу. Прије неки дан над Напуљем се проломно облак, те је вода с Везува спрала сав непео, који се излио на поља и путеве. Штета је ог-ромна, а било је и 15 људских жртава.

Афера управника опере. Управник дворске опере у Бечу Вајнгартнер дао је оставку, јер је имао аферу са пјевачицом, која је у уметничком свијету позната под именом Марсел. Вајнгартнер је био с њоме у љубавним односима, што у Бечу нијесу тријели и како није могао да до-бije развод брака и да се пјевачицом ожени, дао је оставку. Бечлије жале за Вајнгартнером да да налазе да је то је-дини часан излаз био.

Дневник

Пут Краља Господара. И поред тога што се с наше стране отво-рено демантовало и изнијело да Њ. В. Краљ Господар ове године неће нигдје ићи ван земље, страни листови не престају да доносе ви-

јести о тобожњем путу Господаре-ву, а неки су већ донијели и сам распоред тога пута. Као што смо и раније изјавили, тако смо и сада у стању да изјавимо, да Њ. В. Краљ Господар ове године неће на-пуштати земљу, нити ићи гдје у иностранство и према томе је јасно, да је све што се о тобожњем Ње-говом путу доноси, проста изми-шљотина појединих листова, која нема ничега заједничког са ствар-ношћу.

Погранични сукоби. Из Цари-града и Солуна пуну су страни листови телеграмима, у којима се износи како Црногорци нападају турска села и прелазе границу, не штедећи ни турске страже. Све су ове вијести нетачне. Ако икад Цр-ногорци се сада дуж турске границе држе и сувише коректно, чак и на уштрб своју. Ти погранични суко-би долазе од туда што емигранти из Турске јатомице пребјегавају у Црну Гору, противу чега устаје по-гранична турска стража, спречава-јући им прелазак, око чега се из-рађа обично чарка, која се често пута преноси и на нашу границу.

† М. Бјеладиновић. Као што смо извијештени, посланик на царевин-ском вијећу Михаило Бјеладиновић послјије тешког боловања преминуо је у своме мјесту Рисну, гдје је да-нас и покопан. Он се био разбо-лио од тифуса и како је био неж-на састава подлегао је. Бјеладино-вић је био млад, интелигентан Ср-бин, а као чиновник — био је судија у пошљедње вријеме у Дубровни-ку — врло марљив и савјесан. За-ступајући Србе на царевинском ви-јећу неуморно је настојавао на по-бољшању њиховом, а нарочито у економном погледу. Лака му земља!

Четрдесетогодишњица. Г. Пера Добриновић, управитељ српске на-родне позоришне дружине у Н. Саду, успјешним личним глумачким радом својим за четрдесет година, стекао је великих, неувећих заслу-га за наше српско народно позор-иште, за глумачку умјетност нашу. Управни одбор српског народног позоришта желећи одати захвално признање том ријетком, правом у-мјетнику нашем, наредио је, да се 40-годишњица лична глумачка ра-да му прослави на свечан начин 28. октобра о. г. у В. Кикинди, гдје се новосадска позоришна дру-жина сада налази.

† Оскар Бирбах. Јуче је предан матери земљи Оскар Бирбах кан-целиста овдашњег њемачког пос-ланства, један од ријетких друш-твених људи. Још као млад, покојни Оскар из Њемачке дошао је у Ср-бију, гдје је провео близу двадест година, а одатле је прије четири године дошао у Црну Гору. Како је провео цио свој живот у српским земљама и међу Србима, потпуно је природно било што се с нама био и сродно, гледајући у нама миле пријатеље, онако исто као што смо ми у њему гледали добра прија-теља. Он је то своје пријатељство према Србима сваком даном при-ликом испољвао и засведочавао, а својим опхођењем и веселом на-рави био је радо виђен, што нај-боље свједочи и погреб његов, на коме су присуствовали: Крљевска Влада, дипломатски кор, велико-достојници и отмено грађанство оба пола, а Њихова Величанства Краљ Господар и Краљица, као и остали чланови Владалачког До-ма благодозвољени су ожалосће-ној породици изјавити Своје саучешће. Сахрањен је по обредима православне цркве, а у спроводу је учествовало из почасти и овда-шње пјевачко друштво „Његош“, које је у њему изгубило добра при-

јатеља и ријетку потпору. Желећи његовој ожалосћеној породици утјехе, покојнику нека је лака зем-ља! Мир пепелу његову!

Школе у Турској. Ушљед пре-теста Порта је пристала да српски поданици могу и даље остати као наставници српских школа у Тур-ској и већ је телеграфски обавије-стила власти у Битољу, Скопљу, Призрену, Пљевљима и Солуну, да не протјерују српске наставнике. Ова вијест није још потврђена са српске стране.

Позориште. Пошто је сјутра ве-че забава пјевачког друштва „Ње-гош“, то се представа даје вечерас. Приказиваће се по други пут поз-ната француска комедија „Покој-ни Тупинел“.

Позив. Управа радничкога друштва позива све своје бивше чланове на об-нову чланарине, од које за ову трећу четврт 1910. год. имају уплатити свега по пернера четири, а то су они, који и-ли нијесу за год. 1909. ништа на име чла-нарине давали, или који су мање од 10 односно 12 пернера платили, а ни извр-шени чланови нијесу били (чл. 23. др. пра-вила), и сви се сад на вријеме, *пошљед-њи пут* позивају на уплату чланарине, ако мисле узимати активног учешћа на идущој скупштини по чл. 13. и 14 друш-твених правила.

Чланарину прима друштвени благајник г. Ристо Ј. Андрић, а може се предати и скупљачу чланарине, који ће бив. чла-нове обићи, али у оба случаја треба од-мах тражити чланску книжицу, с прани-лима, у коју учињена уплата мора бити убиљежена.

Књижевност

Изашла је из штампе војно-политичка студира артиљ. канетана г. Љуб. П. Љу-бишића *Шеста Година Српског Устанка* Цијена 3 круне. Може се добити у књи-жарско-издавачком заводу „Напредак“ у Земуну.

Жене у причама

Женска Ахилова пета — Смијешни клуб — Женске пријатељице — Клуб веселих баба — Писмо из Београда

Имајући у виду били оригинални, али као жене никад. На крају оне на крају крајеве остају жене. Биле оне ма како му-дром избор ожене, интелигентне и напред-не, оне се ипак не одвајају од својих о-собина, по којима се издвајају, па била стара или млада, проста или просвјешћена. Као доказ зато нека нам послужи ова анегдота:

Кад је за вријеме владавине Људевита XV, у Француској кабриолет ушо у моду, захтевао је „bon ton“ да свака дама гјера своја кола сама. Али најбоље руке ни-јесу увијек и најсипије, те се несретни случајеви дешавали сваки час: или су пје-шаци били прегажени, или су се кола из-вириула и т. д. Дозове краљ свога мини-стра полиције д'Арденсона и нареди му, да предузме све мјере, не би ли живот и здравље поглати обезбјеђеније. „Од ср-ца ћу радо учинити што до мене стоји“, одговорио је д'Арденсон. „Да ли захтије-ва Ваше Величанство да сасвим престану неесретни случајеви?“ — „Дакако, ра-зумије се!“ — „Онда молим, да ми се о-ставе сасвим одријешене руке.“ — Сјутра дан изађе краљевска наредба, да ни једна испод 30 година стара, не смије управља-ти кабриолетом. Већ послје 24 сата по-ишљено Паризу нијесу се могла видјети ни једна кола, којима би женске ручице управљале, јер ни једна Парискиња није хтјела да се зна да има 30 година.

Томе у прилог иде и догађај у Фила-делфији. Ево шта је тамо било:

Прије три године у Филаделфији, у Аме-рици, основан је дјевојачки клуб. Дје-војке, које су припадале оном клубу, за-вјериле су се да се неће никад удати и да ће бјежати од мушкараца као враг од тамјана. Она дјевојка, која се не би за-клетвом обвезала, да ће до смрти своје остати дјевојком т. ј. да се накар неће удати, не би могла ни на који начин по-стати чланица тог аристократског клуба. Двије године дана клуб се могао овако одржати, али послје тога нека не-надна згода потресла је његове темеље. Председница клуба мис Катерини Бровне запријетила је јединог дана погибелу, да буде од аутомобила прегажена. Елегантни младић, неки Џон Х. Мохан, прискочио је у задњи тренутак и спасао живот пред-седници клуба, оној девојци, која је зна-

ла са толиким презиром говорити о муш-ком споду! Та згода из темеља је про-мјенила председницу и она је одмах по-све дружије мислила о мушкарацима — чак шта више, младић, коју је отприлику кући, тако јој се допао, да га је сматрала бо-жанским бићем.... Мис Катерини Бровне и мистер Џон Х. Мохан сусрели су се пошље тога више пута, приближили се једано другоме, разговарали и — заљубили се. Једнога од прошлих дана секретар „Дје-војачког клуба“ објелодањила је у нови-нама „скандал“.... удају председнице са њезиним спаситељем. Свом открићу није дала него само један и то кратак комен-тар: „Кад се председница удала, чему да се и ми остале одречемо мушкараца?“ И клуб се разишао — на свеопште весеље чланица....

А кад је већ ријеч о женским клубовима није на одмет, да се зна, да женске имају и врло оригиналних клубова.

У држави Илиоу, у С. Америци, има женски клуб са врло оригиналним циљем: он војује за то, да сваки онај, који је ожењен добије сасвијем другачиј назив, него је имао прије женибе. Дакле, да се по томе називу зна да ли је човек оже-њен или не, као и пр. што се то код нас за женске пратикује, јер се по свршетку презимена познаје да је удата: као дје-војка има свршетак презимена на *ева*, а као жена на *ка*. За своје жеље задобили су они већ већину посланика, па и самог председника сабора, који је пристао да поднесе сабору законски приједлог, по коме ће они ожењени мушкарци, који се издају за нежењене, бити оштро кажњени. Они су за оправданост њихове жеље на-вели више примјера. Навели су колико се несрећа већ догодило, што девојка није знала, да ли јој удварач ожењен или не-ожењен. Ти примјери су тако убједили посланике, да су обећали женскињу, да ће сав свој труд уложити, да им се за-хтјеви испуне.

Други је клуб још оригиналнији. У великом граду Лос Ангелесу, у аме-ричкој држави Калифорнији, недавно је основан један посве необичан клуб. Ос-новале су га „најмилије“ жене тога града, али не по годинама, него по младости срца, по ведрини и веселости душе. Већ сама правила овога удружења „ср-це младих баба“ разликује се од сухо-парних параграфа обичних друштвених правила, јер у њиховим се правилима ка-же: „Веселитост води к вјечној младости. Живот је вјечит. Таковане смрти нема. Срећа и здрав стомак морају ићи руку под руку. Забрањено је мислити о бо-лести, несрећи или бригама“. У овај клуб примају се само жене, веселе и живото-пуне, које вјерују у Бога и свијет, и које су претуриле преко 60 година жи-вота. Тек кад такве бабе докажу, да ни у тешким животним положајима не губе равнотежу душе и очувају веселост, при-мају се у „Клуб веселих старих дама“.

И кад смо већ толико индискретни били, да, говорећи о женскимима, за-боравимо на bon ton и спомињемо њи-хове године, онда нека нам је дозвољено да се зауставимо на женским годинама. Погријешили смо већ, на нек и то иде на исту „конту“!

Најновија научна испитивања установи-ше, да човек живи највише 110 година. Но то побијају двије живе бабе. У Поз-нању живи нека стара жена по имену Дуткијевићева, која доста вјерним доку-ментима може да докаже, да је рођена 2. јанура 1785. године, сад јој је дакле 125 година. Друга баба је још старија Зове се баба Василица и по матици бу-гарског села Палескога родила се у мар-ту мјесецу 1784. године, дакле је пуних десет месеци старија од бабе Дуткијеви-ћеве. Ова 126-годишња Бугарка провела је 110 година свога живота у тешком по-слу на њивама, па које је већ као дје-војчица од 15-16 година морала ићи у напницу и тек прије годину дана је на-пустила рад. Старица има јединца сина, коме је сада близу 100 година, али још увијек вриједно ради.

ОБЈАВА

Са бившим пиваром води се спор, који ће ускоро бити окончан пред Краљ. О-бласним Судом у Никшићу ради чега је и рад у Пивари у застоју за крашћ вријеме.

Управа Црногорске Приваре „Оногошт“

2—2

У Никшићу

Официрско одијело

Израђујем по новом пропису брзо, со-лидно и са умереним цијенама. Примам поруџбине и из унутрашњости.

С поштовањем

Јово Бујишић,

кројач на Петину.

3—10